

פרוטוקול מס' 230

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
מיום ב', כח' בתמוז תשל"ב - 10.7.72, שעה 9.00

נכחו:

חברי הוועדה:

י. גולדשמידט - היו"ר
י. ארידור
א. אנקוריון
ס. בן-פורת
ס. ביבי
ב. הלוי
ש. פרידמן
ח. צדוק
י.ה. קלינגהופר
י. קורן

מוזמנים:

ס. שמגר - היועץ המשפטי לממשלה
א. ידין - המשנה ליועץ המשפטי לממשלה
י. קרפ - משרד המשפטים

ניצב-משנה י. דן-ארי - משרד המשטרה

מזכירת הוועדה: ר. מלחי

רשמה: ח. ביתן

חוק לתיקון פקודת החוק הפלילי (מס' 34),
תשל"ב - 1972 (סעיפים 1-3).

סדר היום:

היו"ר י. גולדשמידט:

אני פותח את הישיבה.

חוק לתיקון פקודת החוק הפלילי (מס' 34), תשל"ב-1972

בהתאם להודעה שנשלחה לחברי הוועדה שינינו את סדר-היום, וזאת לפי בקשת שר המשטרה והיועץ המשפטי לממשלה, והיום נדון בהצעת החוק לתיקון פקודת החוק הפלילי (מס' 34), תשל"ב-1972, אשר נדונה בפליאה והועברה אלינו ביום רביעי שעבר, 5 ביולי.

בעיקרו של דבר באה הצעת החוק לשנות את מערכת העונשין לגבי החזקת נשק ונשיאת נשק, כאשר "נשק" מוגדר בהתם לחוק כלי יריה משנת תש"ס-1949.

א. ידין:

הנחיצות והדחיפות של החוק נובעות מהטוב המיוחד שהתהווה בארץ בזמן האחרון של ריבוי עבירות אלימות המבוצעות כשהעברין מחזיק בנשק, משתמש בנשק, יורה בו וגם פוצע או אפילו קוטל אנשים תוך כדי ביצוע עבירת האלימות, וזה אמור בעיקר לגבי שוד בנקים וכיוצא בזה. זה באשר לנחיצות ולדחיפות החוק. מפני זה באה בקשת היועץ המשפטי לממשלה שהחוק יבוא במהירות לפני הוועדה.

לגופו של הדבר, החוק אינו מחדש דבר-מה שלא היה קיים לפני-כן, אלא מחזיר בעצם את המצב שהיה קיים בזמנו על-פי פקודת החוק הפלילי בצורתה ובנוסחה המקוריים. שם היו הוראות דומות למדי לאלה שבסעיף 66א' המוצע כאן, אלא שבשנת 1950 יצא פסק-דין של בית המשפט העליון אשר הביע דעה כי סעיף 66א' לפקודת החוק הפלילי אינו בתוקף, כי בינתיים חוקקה הכנסת את חוק כלי היריה וגם שם יש הוראות בדבר נשיאה והחזקת נשק. בית המשפט העליון אמר, שאם חוקקה הכנסת את חוק כלי היריה בשלב מאוחר יותר ודנה בו בנושא זה, משתמע שהסעיף ההוא בפקודת החוק הפלילי מתבטל מכללא. ההבדל העיקרי בין שני חוקים אלה היה שחוק כלי היריה הוא חוק מינהלי יותר, כלומר, חוק של רישוי העוסק בעיקר בשאלה איך אדם מקבל רישיון ומי נותן לו אותו והוא מוסיף גם את ההוראות העונשיות, שאם אדם מחזיק בנשק ללא רישיון, כי אז הוא עובר עבירה פלילית. הוא קובע עונש מצומצם מאד, בהתאם למסגרת של חוק כלי היריה שאינו מתכוון לתופעות שציינתו קודם, כי אם רק להבטיח את סדרי הרישוי שהחוק מסדיר. אף-על-פי-כן החליט בית המשפט מה שהחליט, ומאז נמנעת מאד התביעה הכללית מלהעמיד אנשים לדין על-פי הסעיף בפקודת החוק הפלילי, והחלטנו עכשיו שיש צורך להחזיר אותו סעיף - כמובן, לא בדיוק בצורה שבה היה, אלא בצורה מותאמת למצב הנוכחי ולתקלה המיוחדת שהתפתחה מאד בזמן האחרון.

הנקודות האחרות יתבררו תוך כדי קריאת הסעיפים אחד אחד, כולל סעיף 2 המתאם בין החזרת הסעיף לתוך פקודת החוק הפלילי לבין הוראות החוק הקיים של כלי היריה, וידוע ודאי מהקריאה הראשונה העניין המיוחד של סעיף 3. מכיוון שהחוק מחמיר עכשיו ביחס למסגרת העונשית לגבי החזקת נשק ונשיאת נשק, יש בסעיף 3 מעין הוראת חרטה.

היו"ר י. גולדשמידט:

זה מה שקרוי בתלמוד "הוראת השבים".

א. ידין:

כדי שתהיה אינצידיאטיבה לאלה המוכנים לכך למסור את הנשק, משחרר אותם החוק מאחריות אם הם עושים זאת תוך זמן מסויים. אני רוצה להזכיר שוב שהעיקר הוא שהחוק רוצה להילחם נגד הרעה הזאת בשלב מוקדם, במידה שהחוק הפלילי יכול לעשות זאת, ואני מדגיש מלים אלה, כי זה עדיין תלוי בכך שאנשים ייתפסו, יובאו לבית המשפט ובית המשפט גם יטיל עליהם את העונשים המתאימים. במידה שהחוק הפלילי יכול לעשות בעניינים אלה, הרי המטרה היא לתפוס את הרעה בשלב מוקדם. כלומר, אין צורך להביא את העניין לבית המשפט בגלל נסיון של פריצה, כי אם עצם הנשיאה של הנשק, היכולה להתלוות למעשים כאלה, מהווה כבר עבירה שהיא מן החמורות לפי המסגרת העונשית, ועל-ידי זה רוצים להוסיף אמצעי לחימה נגד תופעה זו.

היו"ר י. גולדשמידט:

בסעיף 66א' לפקודת החוק הפלילי שאנו באים להחליף בהצעת חוק זו נאמר שהאשם הוא פשע ונזכר רק מאסר של עשר שנים, ואילו כאן יש אבחנה: לגבי המחזיק בנשק שבע שנות מאסר, ולגבי הנושא אותו עשר שנות מאסר. לוצא שהנוסח החדש של סעיף 66א' לא רק שאינו מחמיר, אלא אף מקל לגבי עבירה אחת: החזקת נשק, ובראייה ראשונה לא ברור לי איך זה מתישב עם הסגמה המוצהרת של הבאת החוק וקבלתו הדחופה. גם פרופ' ידין אמר כי נוכח הריבוי במעשי אלימות תוך חיפוי או שימש בנשק או נשיאתו יש רצון להחמיר יותר. לכאורה יש כאן לא החמרה, אלא הקלה באחת משתי העבירות.

י.ה. קלינגהופר:

אבל צריך להשוות זאת עם חוק כלי היריה. את סעיף 66א' הקודם בית המשפט ביטל ואמר שהוא חסר תוקף, ובחוק כלי היריה העונש הוא שנתיים מאסר.

מ. שמגר:

ובשעת-חירום - ארבע שנות מאסר.

א. ידין:

חלק מהתשובה הוא שלמעשה ההשוואה היא עם חוק כלי היריה, כי הסעיף בפקודת החוק הפלילי אינו קיים יותר מזה למעלה מעשרים שנה. שנית, לפי הנסיון בשנים האחרונות בנוגע למידת העונשין, מתעוררת השאלה אם רוצים להחזיר את העטרה ליושנה, היינו לקבוע עשר שנות מאסר גם לגבי החזקת נשק, כי בדרך-כלל התקשתה הכנסת בקביעת מסגרות עונשיות רחבות מאד, ומפני זה יש כאן אבחנה: אם אדם נושא נשק, מתהלך אתו מסס, העונש הוא עשר שנות מאסר, אך אם הוא רק מחזיק בו, כלומר יש נשק ברשותו אבל אינו נושא אותו עימו, כי אז העבירה היא רק אפשרות רחוקה יותר, והעונש המקסימלי מצומצם יותר.

אגב, גם מאסר של שבע שנים אינו דבר של מה-בכך. כלומר, גם זו נחשבת לעבירה חמורה למדי, ואם יש זיק תקווה שבתי המשפט יילכו בעקבות המחוקק, הרי גם זה יכול להיות עונש חמור למדי.

י. ארידור:

האם צריך לקבוע כאן מאסר של עשר שנים? הרי קביעת מאסר כזה פירושה שהדבר יידון בהרכב של שלושה. כדי שלא יהיה צורך בשלושה, יי"אני מציע להפחית את תקופת המאסר לשמונה-תשע שנים, כי אין טעם להכניס ענין זה להרכב של שלושה, אלא די שזה יבוא לשופט יחיד בבית המשפט המחוזי.

ב. הלוי:

אפשר למסור את הסמכות לדן יחיד.

מ. שמגר:

הייתי מצטרף דן יחיד כפי שעשינו בפקודת הסמים המסוכנים. נוסיף את זה בסעיף קטן (ו) בסעיף 1, ואז יהפוך (ו) הנוכחי ל(ז).

היו"ר י. גולדשמידט:

בעבור לדיון בחוק סעיף סעיף.

סעיף 1

י.ה. קלינגהופר:

האם מי שנושא נשק אינו מחזיק בו, ואם הוא נושא אותו, האם אי-אפשר לעשות אקוטולציה של שתי העבירות ושל שני העונשים?

מ. שמגר:

כל מי שנושא נשק גם מחזיק בו, אבל אי-אפשר לעשות אקוטולציה, כי זה אותו אקט ויאשימו את האיש במעשה החמור יותר.

היו"ר י. גולדשמידט:

בהגדרה של "כלי יריה" בסעיף 1 לכלי היריה (קורא את הסעיף) נזכרת בפירוט תחמושת, ואם יש הפציה לחוק כלי היריה למה לכתוב כאן שוב "תחמושת"?

מ. שמגר:

אבל יש גם תחמושת שאינה תחמושת לכלי יריה.

ס. בן-פורת:

מה מונע מאתנו לפרט ממש את ההגדרה בחוק כלי היריה במקום להפנות אליה? זה גם יענה על השאלה בדבר תפקידו של קצין משטרה בדרגת מפקח הנזכרת ב(ה). לדעתי, זו צריכה להיות דרגה גבוהה יותר. אם כן, אני מציע להגדיר מחדש בסעיף זה מה זה "נשק". גם מי שמחזיק מוקש יכול להרוג בני-אדם.

ס. שמגר:

לגבי הדברים המתפוצצים לסיניהם, כללנו כאן: פצצה, ריטון או חפץ נפיל. ההנחה היא שזה מכסה את כל התחומים של חומרים מתפוצצים כשלעצמם, אבל אם יש חוק המגדיר את המונח הזה, אינני יודע מה הצורך לחזור על ההגדרה המופיעה שם. הרי המחוקק קבע הגדרה, ואיננו רוצים לסטות ממנה. היא מניחה את דעתנו.

ס. בן-פורת:

אני רוצה להקל על קצין המשטרה, שלא יצטרך להוציא כל פעם רשיון.

ס. שמגר:

הרי הוא יתייחס כל פעם לכלי המסויים, כך שמבחינתו ההתייחסות תהיה לחפץ מסויים

ולא למשהו כללי.

א. אנקוריון:

לגבי הביטוי "חפץ נפיץ", מה דינם של הנפצים שהילדים משתמשים בהם בפורים? לפי הגדרה זו הם בכללים בסעיף, והשאלה היא אם מישהו מתכוון לכך.

ס. שמגר:

הביטוי "חפץ נפיץ" הוא תרגום של מה שנקרא "explosive article" בפקודת החוק הפלילי. ביטוי זה לא יכסה, לדעתי, את הקפצונים בהם משתמשים הילדים בפורים.

היו"ר י. גולדשמידט:

- וזיקוקי די-נור?

ס. שמגר:

אני מסופק אם גם זיקוקי די-נור נחשבים לחפצים נפיצים.

ב. הלוי:

אפשר להוסיף בסוף כל האנומרציה ב(ג): "והם עשויים לגרום למוות" או, כפי שכתוב בחוק כלי היריה, "העשוי להמית בני אדם".

גיצב-משנה י. בן-ארי:

גם בקנוק מולוטב הוא חומר נפץ היכול להרוג אדם.

ב. הלוי:

מה שצריך להוכיח לפי חוק כלי היריה הוא שזה יכול להרוג אדם, והדברים הכתובים כאן אינם כפופים לתנאי זה. לדעתי, צריך לנשח זאת כך שיחול התנאי האמור.

היו"ר י. גולדשמידט:

אגב, מאד ייתכן שאלה המחזיקים או מוכרים זיקוקי די-נור צריכים לרשיון לזה.

ס. שמגר:

- ודאי.

היו"ר י. גולדשמידט:

אם הם עושים זאת ברשיון, אי-אפשר לתבוע אותם לדין.

ס. שמגר:

- ברור, כאן מדובר על מי שמחזיק ללא רשיון.

י. ארידור:

האם גם הקונה זקוק לרשיון?

גיצב-משנה י. בן-ארי:

- לא.

היו"ר י. גולדשמידט:

העובדים בקונסטרוקציה של בניינים או בסלילת כבישים משתמשים גם בחומר נפץ.

ס. שמגר:

זה חומר נפץ ממש.

היו"ר י. גולדשמידט:

לגבי (א) ו(ב) אין הצעות. לגבי (ג) עלינו להחליט אם אנו מקבלים את הצעת חבר-הכנסת הלוי להשאיר את ההפניה לחוק כלי היריה אלא שלגבי התוספת שאיננה מעבר לאסור באותו חוק יצויין: "שיש בהם כדי להמית". נראה לי שזה לא כל כך חלק, כי ההפניה אינה מספקת, אלא יש תוספת. לו ההפניה כשלעצמה הייתה מספקת, אפשר היה לומר שהיא טובה, אבל אם אינה פותרת בלאו הכי את כל הבעיה בחוק זה וצריך להוסיף עליה, אולי יש להביא בחוק זה את כל ההגדרה, כפי שהציע חבר-הכנסת בן-פורת.

י.ה. קלינגהופר:

אם אנו יכולים לנתק את הזיקה לחוק כלי היריה ועל-ידי כך להסתפק בתוספת אחת

בלבד, גם מבחינה זו זה עדיף.

י. ארידור:

"חפץ נפיץ" כולל, למשל, גם כל דבר העלול להתפוצץ. דבר העלול להתפוצץ הוא גם בלון גז, וודאי בלון של גז חמצן. זה מושג שיכול להיות רחב מאד. לכן מן ההכרח להזכיר כאן את ענין המטרה או התוצאה. איני יודע מה צריך לכתוב במקום "חפץ נפיץ כדי להוציא בלון גז. אפילו "explosive article" כולל בלון גז.

שנית, אני מבין שלא היתה כאן מגמה לכלול את כל הזיקוקי די-נור והקפצונים למיניהם. לא הייתי מוציאם מכלל החוק הפלילי, אלא מכלל העונש, דהיינו, במקרה שהתוצאה יכולה להיות מותו של אדם הייתי משאיר את העונש הנזכר, אבל במקום שיכולה להיות פגיעה הייתי קובע עונש הרבה יותר קל. אם היועץ המשפטי לממשלה היה מציע לאסור בהזדמנות זו לחלוטין את השימוש בקפצונים למיניהם, מדינת ישראל אינה היתה מפסידה, והילדים היו מוצאים להם שעשוע אחר, ולא היה איכפת לי לו היה דרוש לכך רשיון, והרשיון לא היה ניתן לחלוטין. ילדים נפצעים על-ידי דברים אלה, ושעשוע בו ילד יכול לאבד את עינו אין צורך בו. נכון שלא זאת היתה מטרת החוק, אבל ייתכן שאנו יכולים להשיג גם אותה על-ידי הגדרה כוללת דווקא, עם עונש קל יותר. כלומר, חפץ נפיץ המסוגל רק לפצוע ולא להמית אף הוא יהיה טעון רשיון, ואם לא יתנו רשיון למכור, ייפסק ענין זה.

מ. שמגר:

אני מוכן שהמטרה תבדוק נושא זה של החפצים האינפוסנטים יותר וגם אני ער לשכנה זו. דברים מסוכנים אסורים בדרך-כלל על-פי חוקי עזר עירוניים. אם ליצור איסור רחב יותר, הייתי מצמיד זאת לחוק חומרי נפץ העוסק בנושאים אלה. כל המגמה כאן היא להצביע על קטגוריות חמורות, ואם נביא כגרדציה גם קפצונים, החשש הוא שהחפצים האלה, עם כל הכבוד להם, עלולים לטשטש את המגמה.

ב. הלוי:

זה לא נשק, ופה אנו דנים בנשק.

מ. שמגר:

אם זה פקל, אנו מוכנים לבטל את ההפניה לחוק כלי היריה ולהזכיר גם את הכלים בעלי קנה ולהמשיך אחר-כך במלים "פצצה, רימון או כל חפץ נפיץ אחר". אינני חושב ש"חפץ נפיץ" כולל בלון של גז. אין הכוונה לכל דבר העלול להתפוצץ. "explosive article" זה דבר שעל-פי טבעו נועד להתפוצץ. זה מה שנקרא במלים פשוטות "חומר נפץ".

היו"ר י. גולדשמידט:

אנו צריכים להתייחס לשאלה אם לא מוטב לתת כאן הגדרה מלאה עם התוספת "שמכוחם

להמית אדם".

י.ה. קלינגהופר:

אני בעד זה.

מ. שמגר:

אין התנגדות לכך.

היו"ר י. גולדשמידט:

אם כן, אנו מקבלים את הצעת חבר-הכנסת בן-פורת בצירוף הצעת חבר-הכנסת הלוי שבסעיף קטן (ג) תינתן, בלי הפניה לחוק כלי היריה, הגדרה הכוללת את הכתוב בחוק כלי היריה בתוספת הדברים המנויים כאן, תוך ציון האלמנט של "נכוחם להמית אדם". את הניסוח הסופי נקבל אחר-כך. נעבור לסעיף קטן (ד).

ס. שמגר: ההוראה ב(ד) מועתקת מחוק כלי היריה.

ס. בן-פורת: מה היה הנסיון עד כה לגבי סעיף זה?
אביא דוגמה: בשיכון עולים, בדירה קטנה,
גר אב זקן עם בנו, וזה האחרון הוא הסוטה והנושא את הנשק, אבל הבן
אומר שכלי הנשק הוא של האב, וכדי להגן על בנו אומר האב שאמנם כלי
הנשק שלו. מה האפשרות לסטות מהאמור ב(ד) ולגלות את האמת?

ס. שמגר: לפי מיטב ידיעתי לא היה לנו שום מקרה
שבו הורשע אדם בהחזקת נשק רק בשל
פרזומפציה פורמלית אשר עמדה בניגוד למצב לאמיתו. אם גם הבן גר בדירה
ולפי הידיעות הנסיבתיות הנשק שייך לו, כי אז לא יאשימו את האב רק
בגלל שהדירה רשומה על שמו. היו, למשל, משפטים בהם הואשם האב יחד עם הבן.

ס. בן-פורת: אבל ב(ד) כתוב שמחזיק המקום נחשב כמחזיק
בנשק. מי צריך להוכיח היפוכו של דבר?

ג' צב-משנה י. בן-ארי: ההנחה היא שזה שלו והוא יכול להפריך את זה.

ס. בן-פורת: אני רוצה שהתובע יוכיח את ההיפך, ולא
האב. הבאתי לדוגמה מקרה שהאב הזקן מקבל
את כל האשמה על עצמו מתוך הנחה שיקבל עונש קל בגלל גילו המופלג. אני
סבור שצריך להטיל את חובת ההוכחה גם על התביעה ולא רק על הנאשם, כלומר
שגם התביעה תוכל לומר כי הנשק לא של האב אלא של הבן.

י. ה. קלינגהופר: ודאי שהיא יכולה לעשות זאת. כתוב
"לא הוכח" ולא נאמר מי צריך להוכיח.

י. קורן: לולא הסיפה האומרת "כל עוד לא הוכח
היפוכו של דבר", הייתי חושב שיש הגיון
בדברי חבר-הכנסת בן-פורת, אבל בניח שהמטרה מצאה נשק במקום והאב אומר
כי זה לא שלו. במקרה זה מועבר השיקול לתביעה. אני סומך על השיקולים
של הגורם הרשמי אשר יכריע בגדון. אולם אי-אפשר לתבוע שהמטרה תוכיח
שהנשק אינו של האב. לכן אני חושב שהנוסח שלפנינו בסדר.

ס. שמגר: זה, אגב, סעיף שגרתי והוא מועתק מלה במלה
מחוק כלי היריה.

ב. הלוי: עקרונית זה בגד זכויות היסוד של האדם,
ואפשר להתקיים גם בלי סעיף זה. אם אין
סעיף כזה והתביעה מוכיחה שמקום מסויים נמצא נשק ושפלוגי הוא מחזיק
המקום ומאשימה את מחזיק המקום בהחזקת הנשק - יכול הנאשם לטעון שאמנם
הוא מחזיק המקום, אבל לא הוכח שהוא מחזיק את הנשק. באשר לרכוש בנוב,
למשל, אין חזקה כזאת בחוק החקוק. אם אדם נאשם בגניבה, הרי
הפרקטיקה היא אמנם כזאת שזה דבר גמיש ועומס ההוכחה עובר אל הנאשם לא
מכוח החוק הכתוב, אלא מכוח הוכחות. אם יש הוכחות לכאורה המצביעות על
כך שהנאשם צריך לתת הסבר ואין בפיו הסבר או שהסביר ונמצא מסקר, די
בכך ולא דרוש סעיף מיוחד. אולם אם יש סעיף סטטוטורי כזה, קל יותר
לתביעה וקשה יותר לנאשם.

אם כן, עקרונית הייתי אומר כי מי שרוצה
לעמוד על טוהר העקרונות אינו זקוק לסעיף כמו סעיף קטן (ד) והוא יכול
לומר שגם באופן פרקטי אין סעיף זה הכרחי, כי אפשר להוכיח אשמת החזקת
נשק על-ידי ההוכחות הנסיבתיות האלה, שהוא מחזיק המקום ואין הסבר אחר.
גם לפי מבחן זה התוצאה לא תהיה שונה ברוב המקרים. אם הנאשם רוצה
להוכיח את צדקתו, הוא יכול לומר, למשל: אני איש זקן ואני נשבע שלא
ראיתי את הנשק הזה אף פעם. במקרה כזה יאמר בית המשפט שהוא חף מפשע.
אנו רואים שההבדל המעשי אינו גדול. ההבדל הוא בעיקרון, והעיקרון הוא
דווקא לטובת גירסת חבר-הכנסת בן-פורת והא חל במקרי גבול. יכול להיות
שגם אם יישאר ספק לבית המשפט ימצא האדם אשם לפי סעיף זה, בעוד שלולא
סעיף זה היה האיש נהנה מהספק ויוצא זכאי. הרי אין זה טוב שלמרות הספק
ירשיע בית המשפט אדם ואחר-כך יהסס להטיל עליו עונש ראוי לפי חוק זה.

ב. הלוי:

אנסה לעמוד ביותר פירוט על ההנדל. אם כותבים בחוק סעיף קזה האומר "כל עוד לא הוכח היפוכו של דבר", הרי במקרה שיש הוכחות לכאן ולכאן יאמר בית המשפט: כיוון שלא הוכח היפוכו של דבר אני מוצא את האיש אשם, אף-על-פי שאיני משוכנע בכך. כלומר, הוא כותב בפסק-הדין שיש לו ספק אם אותו איש עצמו מחזיק בנשק, אבל רק מגזירת הכתוב מצא אותו אשם. במקרה כזה יתנחם בית המשפט על-ידי קולת העונש. זה ענין מצפוני בשביל השופט, ולכן אפשר לוותר על סעיף זה. מכיוון שהעונש הוא עכשיו הרבה יותר חמור - זה כבר פשע חמור - לא צריך להחמיר גם בדיני הראיות, ודי בדיני הראיות הכלליים. במקרה של ספק צריך לתת לנאשם ליהנות מהספק.

י. ארידור:

אני שותף להערת חבר-הכנסת הלוי, אך לא למסקנתו. ברור שסעיף זה מאפשר להרשיע אדם במקרה של ספק על-פי פסיקה של בית המשפט העליון, וזה אינו טוב בשום עבירה. עבירה של נשיאת נשק והחזקת נשק אינה יוצאת מהכלל במובן זה.

הבעיה שסעיף זה מיועד לפתור אותה זו הבעיה של הוכחה לכאורה, כלומר, שלא יהיה מצב שיוכח כי אדם מחזיק מקום ובמקום נמצא נשק, ואחר-כך יהיו ספקות והאדם עצמו יישב בשקט ולא יענה על האשמה, אלא הוא יאמר: זאת אמנם הוכחה כלשהי, אבל אני עדיין יושב בשקט, כי זאת אפילו לא הוכחה לכאורה.

מה שאני רוצה להציע הוא לא למחוק סעיף זה, אלא לתקן אותו כך שהוא יחייב כמעט את האיש להשיב על האשמה, ואם האיש אינו משיב, הוא מסתכן. כדי להשיג זאת הייתי מציע לכתוב "מקום שנמצא בו נשק רואים לכאורה את מחזיק המקום כמחזיק הנשק". סעיף זה יביא לכך, שאם הנאשם יראה כי נסיבות המקרה מחזקות את אשמתו, יילך וידבר, ואז תעמוד השאלה אם יש או אין ספק לבית המשפט.

י.ה. קלינגהופר: זה אותו דבר.

י. ארידור:

- לא, כי לפי הפסיקה כשנאשם צריך להוכיח דבר-מה די שיוכיח זאת בשיעור של 51%, אבל אם החלוקה היא 50%-50% הוא יוצא אשם. לכן אני מציע לדבר על הוכחה לכאורה, ואז אנו כמעט בטוחים שהנאשם יצטרך לענות על האשמה, וזו תהיה שכנה גדולה מאד בשבילו אם יישב בשקט.

י.ה. קלינגהופר:

עם כל הכבוד לזכויות יסוד האדם - ואני ודאי לא אדיש להן - צריכים להבחין בין פרזומפציות טבעיות לבין פרזומפציות מלאכותיות. אני חושב שזו חזקה מאד טבעית שכאשר מוצאים חפץ כלשהו בביתו של פלוני אומרים שחפץ זה שייך לו, עד שהוא מוכיח את ההיפך. האם הפרזומפציה צריכה להיות שאדם, דירתו היא מחסן לחפצים לא לו? - לא. אם כן, יש משהו טבעי בחזקה זו: הדירה שלו, והשכל הישר אומר שכל מה שנמצא בה הוא שלו, אלא אם הוא מוכיח את ההיפך. החזקה הייתה לא טבעית ולא הגיונית, אילו כתבנו כאן: נמצא חפץ עד מרחק 100 מ' ממקום שבו מחזיק אדם, ייחשב אותו אדם על-פי חוק כמחזיק בנשק, אלא אם כן הוכח ההיפך. חזקה כזאת-זה היה מלאכותי לקבוע, אבל כאשר מדובר ממש במקום המוחזק, ולא באיזו פריפריה סביב למקום זה שהחוק קבע אותה באופן מלאכותי - אני סבור שאין כל פגיעה בזכויות היסוד של האדם.

מדובר כאן בדברים חמורים מאד. אנו יודעים שחפרו מרתפים והסתירו בהם נשק, ועד שהצבא או המשטרה מצאו זאת, זה עלה בדם. אם כן, מובן שאם אדם מחזיק במקום עליו לתת את הדין ולהסביר בצורה מתקבלת על הדעת שאינו מחזיק במחסן הנשק. אני חושש שמתוך רגישות יתרה ננסח את החוק כך שיהיה פחות מועיל. הדברים בנפשנו, והיות והוראה זו היתה ממילא בחוק כלי היריה במשך הרבה שנים ואיש לא מצא בכך פגם, אני מציע שנשאיר את ההוראה הזאת גם כאן.

י. גולדשטיין:

אני תומך בהצעת חבר-הכנסת קלינגהופר מתוך רצון לקיים את מגמת החוק הזה. הרי לו לא היינו רוצים לתת אפשרויות לגלות את הפושעים והמעשים האלה

היו"ר י. גולדשמידט:

ולצמצם את האפשרויות לבצע מעשים אלימים באמצעות נשק, לא היינו זקוקים לחוק זה. אחד האלמנטים אצל אדם השוקל מעשה תוך שימוש בנשק הוא הדאגה למקום להחזקת הנשק. אם איננו אומרים לו שכל תחבולה שימצא להחזיק את הנשק לא תציל אותו, אלא במקרה שאפשר להוכיח את ההיפך, הרי שאנו נוהגים לו דרכון חופשי להסתדר על קלה, והוא לא יובא לדין, אלא אם מוצאים אותו ממש עם הנשק ביד. אני חושב שבכל מקרה בו פאים אנו להחמיר ולהרתיע אותם אנשים שהתרגלו למחשבה שזו דרך קיום ודרך חיים - חייבים אנו ללכת בדרך המוצעת כאן בעל כורחנו ונגד רצוננו מלכתחילה, כי נוצרו נסיבות בהן אנו זקוקים לחוק המצמצם את החירויות האלה, וזאת לא כדי לעשות עוול, אלא כדי לא להיות קיצוניים בשחרור אנשים שלפי הנסיבות מוטב שנתפוס אותם ונדון אותם.

ב. הלוי:

אני חולק על ההסבר שנתן היושב ראש. המסל אינו דומה לנמשל. מי שמחזיק בנשק צריך למצוא מקום להטמין אותו, והשאלה היא אם הוא מסמין אותו תחת ביתו שלו או תחת ביתו של מישהו אחר. המציאות הרבה יותר עשירה מהמקרים הפשוטים האלה שאנו רואים לנגד עינינו ושבהם המחזיק בנשק מסמין אותו תחת ביתו. ואם הוא חופר תחת בית חברו או שהוא מחזיק את הנשק אצל חברים? זו השאלה המתעוררת כאן. אם מחזיק המקום ומחזיק הנשק חד הם, אין בעיות. אם כן, זה שהנשק נמצא במקום מסויים - זאת לא יותר מאשר הוכחה לכאורה שהנשק הוא שלו או בהחזקתו. משפטן בעניינים פליליים יודע שיש הבדל בין הניסוח "כל עוד לא הוכח היפוכו של דבר", המטיל את חובת ההוכחה על הנאשם במקרה של ספק, לבין הניסוח שהוצע כאן לפיו מציאת נשק במקום בהחזקתו של פלוני מהווה ראיה לכאורה שהוא גם מחזיק הנשק. ההבדל הוא שראיה לכאורה הנאשם לכול לסתור אותה, ואם נשאר ספק - ובפרט במשפט פלילי - הרי הספק לטובתו. בעוד שאם כותבים "כל עוד לא הוכח היפוכו של דבר", עומס ההוכחה המוטל על הנאשם גדול יותר מאשר לעורר ספק סביר בבית המשפט.

הכלל הגדול שכל משפטן משתמש בו הוא שספק סביר הוא לטובת הנאשם. כלומר, אם למרות שמיעת כל הראיות אין בית המשפט משוכנע ללא ספק שהנשק הוא בהחזקת הנאשם, אם כי נמצא הנשק במקום שהוא בהחזקת הנאשם - הוא מזכה אותו. אבל אם החוק אומר "כל עוד לא הוכח היפוכו של דבר", יצטרך בית המשפט להייב את הנאשם למרות הספק, ובמקרה של ספק, כפי שאומר השופט זילברג, או לשם הגנה עצמית יאמר בית המשפט: בדרך-כלל במקרה של ספק הספק הוא לטובת הנאשם, אבל אם כתוב "כל עוד לא הוכח היפוכו של דבר", הרי במקרה של ספק הנאשם אשם. זה אי-הצדק העקרוני שבדבר. אני חוזר ואומר שזאת לא נקודה כל כך מעשית. לדעתי, אפשר להתקיים בלי סעיף זה או לנסח אותו ניסוח גמיש יותר. אם ידובר על הוכחה לכאורה ייתפשו רוב המקרים, פרט למקרים בהם נשאר ספק לבית המשפט לאחר המשפט, ואז אין זה רצוי להכריח את בית המשפט להכריע נגד מצפוננו ולהטיל עונש כבד.

ס. שמגר:

איני רוצה להתעכב על מהות הפרזומפציה הזאת. בכל אופן איני יכול להימנע מהצהרה בראשית דברי שזו הפרזומפציה השרירה וקיים אצלנו מ-1949, והיא קיימת עכשיו גם בתחיקת החירום בנוגע להחזקת נשק, משום שמאז ומתמיד היו סבורים שזו פרזומפציה חיונית, כי היא ביטוי לעצמאות מסויימת שמיד אתיחס אליה.

הרי אדם אש נמצא בידיו נשק יכול להגיד על נקלה שאותו נשק הושם לו כמעשה פרובוקציה על-ידי מישהו אחר, או שנשק זה הוא בכלל של מישהו אחר, כי נשק בלתי חוקי אדם מחזיק אותו כך שלא יהיה אפשר להוכיח על נקלה כי הוא בידיו. כתוב בסעיף זה "כל עוד לא הוכח היפוכו של דבר", והכוונה היא שהאדם אותו רואים כמחזיק, לאו דווקא הוא חייב לסתור את הפרזומפציה הזאת, וזו הקלה הנובעת מהניסוח. בזמן המנדט היו כותבים שהחובה מוטלת על האדם עצמו, וזה גרם לכך שאם אחרים בעלו טענות לטובתו זה לא נזקף לזכותו. לפי החוק הפלילי אם יש אצל אדם רכוש שיש יסוד להניח כי הוא גנוב, הוא צריך להוכיח שהוא רכש אותו באופן חוקי, אבל באמר בפסק דין שאינו חייב להוכיח את זה באותה מידת הוכחה בה חייבות התביעה או המשטרה להוכיח את הדבר, היינו מעל לכל ספק סביר, אלא די שהנאשם מוכיח את הדבר במידת ההוכחה הדרושה במשפט אזרחי. הוכחתו אינה צריכה להיות כהוכחת התביעה, החייבת להוכיח את הדבר מעל לכל ספק סביר. במקרים בהם כתוב "אלא אם הנאשם מוכיח אחרת", די שהוא

ט. שמגר:

מוכיח זאת במידת ההוכחה הדרושה במשפט אזרחי. למעשה הנסיבות יכולות להוכיח את האשמה בלי שהאשם פוצה את פיו, אבל בהעדר הוראה זו לעולם הוא ישתוק, ולבית המשפט יהיה ספק, כי לא שמע את הבאשם.

ב. הלוי: אולי צריך לומר שזה יהווה הוכחה לכאורה.

ט. שמגר:

יש בכך כדי לשנות את הניסוח הקיים היום ובתי המשפט יצטרכו לפרש אותו כפירוש הסוטה מהקיים, ואם חיינו עם סעיף כזה במשך כל כך הרבה זמן, האם זאת המטריה שבה אנו צריכים להקל? אני חושב שהמינימום שניתן לדרוש היום הוא, שכאשר מחמירים אנו בעונש לגבי ארועים הקורים בציבור, איננו צריכים לפרוק מעצנו את הכלים שהמחוקק המנדטורי ראה צורך לצייד בהם את המשטרה בתקופה התמימה של 1949. הוראה זו כתובה גם היום בחוק, והערך של הבאתה כאן הוא בכך שאיננו סוטים מהניסוח הקיים, כי אחרת יאסרו בתי המשפט שכאשר סטה המחוקק מהניסוח התכוון למשהו אחר, היינו להקל יותר ולפתוח פתח לטענות של שתיקה. מה זאת אומרת הוכחה לכאורה? פירוש הדבר שאם הנאשם שותק אין יכולים להרשיע אותו. האם אנחנו רוצים את זה?

י. ארידור:

- לפעמים כן, לפעמים לא. אם נשאר ספק, מגיע זיכוי לנאשם.

ט. שמגר:

אם זאת המציאות הנדרשת, אולי לא נחוקק בכלל את החוק.

ב. הלוי:

מה על סעיף 66א?

ט. שמגר:

סעיף 66א לא הופעל אף פעם.

היו"ר י. גולדשמידט:

יש דעה האומרת שיש לבטל את (ד) או לרכך אותו על-ידי התוספת "ייראה כהוכחה לכאורה".

ח. צדוק:

אני תומך בסעיף כפי שהוא מוצע. ההתפתחות בתחום זה שאנו דנים בו היא התפתחות המחייבת נקיטת צעדים מחמירים, וסעיף זה הולך בכיוון של החמרה. לא הייתי מגביל החמרה זו וקובע הקלה בנקודה שבה, כפי שאמר היועץ המשפטי לממשלה, היה קיים מצב חוקי מסויים שלפי מיטב ידיעתנו לא גרם במשך כל השנים האלה לתקלה כלשהי. אני מציע לקבל את הסעיף כמות שהוא.

א. אנקוריון:

מבחינה אקדמית או עיונית מושכת מאד התזה של חברי-הכנסת ארידור והלוי. לכאורה, זה דבר קומס, אבל איבנו יושבים על איזה אולימפוס ואיננו יכולים לצאת כמעט מדי יום בכנסת נגד התופעה הקיימת, לומר בכל פה שאנו תובעים לשים קץ לדבר, לשאול היכן המשטרה והיכן בתי המשפט כשנשק במצא למכביר; ויחד עם זאת להיות אניני דעת ולהתייחס למחשבה עיונית כאשר באים לקבוע בספר החוקים משהו שיעזור להתגבר על הצרה הזאת. אני חושב שאין כל סכנה בקבלת הסעיף כמו שהוא. אולי יירגע המצב כעבור מספר שנים, אבל כיום זו התשובה ההולמת ביותר. אני שלם עם הסעיף כפי שהוצע.

ט. בן-פורת:

הערעור שלי על סעיף זה הוא בכיוון אחר לגמרי מזה שבו הלכו חברי-הכנסת ארידור והלוי. דיברתי על מקרה שהאב הזקן הנשק אינו שלו ובכל זאת הוא זוקף את העבירה לחובתו. גרסתי שסעיף זה אינו עוזר להגיע לאמת, אבל אני יכול גם לשקול את האפשרות שבאותו מקרה לא תאשים המשטרה את האב, אלא תחפש הוכחות נגד הבן. לכן הערעור שלי אינו כל כך חסור כמו הערעור של חברי-הכנסת הלוי וארידור.

היו"ר י. גולדשמידט:

נצביע תחילה על ההצעה להשאיר את סעיף קטן (ד) כמו שהוא.

ה צ ב ע ה

ההצעה להשאיר את ס"ק (ד) כסעיף 1 כמו שהוא נתקבלה
הסתייגות: לחבר-הכנסת ארידור
זכות הסתייגות: לחבר-הכנסת הלוי

מ. שמגר: לידיעת חברי הוועדה, רק לפני שנה קיבלה הכנסת סעיף דומה לגבי סמים מסוכנים.

היו"ר י. גולדשמידט: נעבור לסעיף קטן (ה) בסעיף 1.

מ. שמגר: גם הוא מועתק מסעיף 20(ג) לחוק כלי הידיה..

מ. בן-פורת: האם דרגת מפקח נראית לכם מספיקה לענין זה?

מ. שמגר: - כן. זה בדרך-כלל האדם העוסק במקצוע. העלאת הדרגה פירושה מסירת הענין לידי מי שאינו עוסק בכך הלכה למעשה.

הוחלט: לאשר סעיף קטן (ה) בסעיף 1.

היו"ר י. גולדשמידט: נעבור לפיסקה (ו).

כבר החלטנו שב(ו) תובא הוראה בנוגע לסמכות בית המשפט לדרון בשופט אחד, ולזה נחזור אחר-כך. בינתיים נדרון בסעיף קטן (ו) כפי שהוא מונח לפנינו.

מ. שמגר: אנו רוצים למנוע פרשנות לפיה חקיקת סעיף זה מבטלת חוקים אחרים, והכוונה לתקנות ההגנה, שעת-חירום, 1945, בהן יש הוראה על נשיאת נשק. יש שם תקנה 58 - זה הסעיף בו הואשם בבוקר זה היפאני - ותקנה 59 הדנה בהחזקת נשק. איננו רוצים שיחזור הפירוש שפירש בית המשפט העליון בזמנו שעל-ידי חקיקת הכנסת מתבטלים סעיפים מסויימים. גם איננו רוצים להשפיע על ההוראות הספציאליות בחוק השיפוט הצבאי. בדרך זו מבטלים אנו רק דברים שאנו מתכוונים לבטל ואיננו מגיעים לביטולים מכללא שלא התכוונו אליהם.

הוחלט: לאשר סעיף קטן (ו) בסעיף 1.

היו"ר י. גולדשמידט: נעבור לסעיף הקטן הנוסף בדבר דן יחיד.

מ. שמגר: את ההוראה בענין זה אפשר להעתיק מפקודת הסמים ולכתוב: "בית משפט מחוזי הדן בעבירה לפי סעיף זה יכול לדרון בשופט אחד, אם לא הורה נשיאו הוראה אחרת".

הוחלט: בסעיף קטן (ו) בסעיף 1 יבוא: "בית משפט מחוזי הדן בעבירה לפי סעיף זה יכול לדרון בשופט אחד, אם לא הורה נשיאו הוראה אחרת".

סעיף קטן (ו) הנוכחי ישומן כ-"(ז)".

סעיף 2

מ. שמגר: בסעיף זה אנו מוחקים את סעיפי העונשין הפרללילים, כי אם נקבע כאן עונש של עשר שנות מאסר אין טעם שיישאר שם עונש מאסר של שנתיים. אנו רוצים להבהיר, שאם העבירה היא עבירה על-פי החוק החדש, זאת לא עבירה לפי חוק כלי הידיה, אלא עבירה לפי חוק אחד.

י. ארידור: אנו מבטלים כאן למעשה את מידת העונש הקבועה בחוק כלי הידיה. כלומר, נשארת מידת העונש הקבועה בפקודת הפרשנות, האומרת כי מקום שלא נקבע עונש במפורש חל העונש הקבוע בדיני העונשין.

מ. שמגר: אבל יש סייג האומר "אלא אם נקבע אחרת".

י. ארידור: אני טוען שכאן לא נקבע אחרת, אלא נקבע רק שלא יחול סעיף 16 לחוק כלי הידיה.

מ. שמגר: אני ספנה את תשומת הלב לסעיף 142 לפקודת החוק הפלילי (קורא את הסעיף). זה בדיוק מה שעולה מהסעיף שלנו - כוונת המחוקק לקבוע עונש אחר.

י. ארידור: כל מה שאנו עושים כאן הוא ביטול העונש הספציפי בחוק כלי היריה: עונש אחר אנו קובעים בפקודת החוק הפלילי. חוק כלי היריה נשאר כחוק בפני עצמו על כל סעיפיו, וכך גם צריך לקרוא אותו. התוצאה של קריאת חוק כלי היריה כחוק בפני עצמו היא שיש שם עבירה, אבל העונש עליה נסחק משם על-ידי החוק שלפנינו. לפיכך יחול אותו העונש הנובע מסעיף 142 אשר נקבע בפקודת החוק הפלילי. והרי מטרתנו היא שהעונש על נשיאת נשק יהיה אותו העונש הקבוע כאן, כלומר, להבא לא תהיה לתביעה גם האפשרות להאשים את האדם בנשיאת נשק לפי חוק כלי היריה, אלא רק לפי פקודת החוק הפלילי. לכן נדמה לי שגם אין מנוס מתיקון סעיף 4 לחוק כלי היריה. בסעיף 4 נקבע שאדם זקוק לרשיון, וצריך לתקן אותו כך שהעבירה תהיה אך ורק בפקודת החוק הפלילי.

מ. שמגר: זה טוב.

י. ארידור: אבל בנוסח המוצע משאירים שתי סערכות עונשיות. המטרה היא לבטל את העונש הקל הקבוע בחוק כלי היריה, אבל למעשה איננו מבטלים אותו, אלא מחליפים אותו בעונש הקבוע בסעיף 142.

מ. שמגר: בסעיף 142 כתוב שחל העונש הקבוע בו אלא אם כן החוק קובע עונש אחר.

י. ארידור: אבל החוק לא קבע עונש אחר לסעיף 4.

מ. שמגר: אני מבקש לשים לב שוב לכתוב בסעיף 142. בסעיף זה כוונת המחוקק היתה לקבוע עונש אחר, וזה מה שנקבע בסעיף 66א. אם אין עונש אחר, חל העונש הספציפי של סעיף 142. זה הסייג.

י. ארידור: נביח שהיועץ המשפטי לממשלה צודק לגבי נשיאה והחזקה, אבל סעיף 4 מדבר גם על הובלה. אני בדעה שהובלה היא בכלל נשיאה, אבל עובדה היא שאנו משאירים בסעיף 4 את ההובלה כעבירה בפני עצמה, ואז יחול סעיף 142 ושוב יתנגשו החוקים. יבוא עורך-דין ויטען שלגבי הובלה נשאר עונש אחר. הרי גם בסעיף 1 להצעת החוק כתוב שאין באים לגרוע מהוראת כל דין, ששמע שאנו משאירים את האפשרות לתמרון בין שני החוקים האלה. למה לנו להשאיר אפשרות זו כשאנו מתכוונים לדבר ברור, שכל הענין העובשי יוצא לחלוטין מסעיף 4?

י.ה. קלינגהופר: האם אי-אפשר להוסיף בצורה כלשהי את ענין ההובלה לחוק החדש?

א. ידין: לפי הטיעון שלו צריך היה חבר-הכנסת ארידור להציע למחוקק את הסעיפים 4 ו-5 בתוך סעיף 16 לחוק כלי היריה, כי אם מוחקים אותם עצמם נשארת עבירה רק לפי סעיף 66א. אני מציע לשקול דרך אחרת: להשאיר את חוק כלי היריה כפי שהוא, ואם אדם מוביל נשק, אפשר להעמידו לדין לפי סעיף 4, ואז יהיה צפוי לעונש קל; ואפשר להעמידו לדין לפי סעיף 66א. הלא אמרנו בהצעת החוק שאיננו גורעים מדין אחר. כך ייווצר אותו מצב הקיים במשפט הפלילי במאות מקרים, היינו שיש סעיפים חופפים במובן זה שאותו מעשה מהווה עבירה נגד סעיף קל ומהווה עבירה נגד סעיף חמור ואפשר להעמיד את הנאשם לדין או לפי זה או לפי זה. אם כבר הולכים לפי טיעון זה, הדבר הטוב ביותר הוא להשאיר את חוק כלי היריה ללא תיקונים.

מ. שמגר: הייתי נוטה לכיוון שהצביע עליו חבר-הכנסת קלינגהופר. יש, כמובן, מצבים בהם יש חוק קל יותר וחוק חמור יותר, אבל אני חושב שגם מבחינת בית המשפט וגם מבחינת התביעה הכללית זה יוצר מצב לא בריא. אם חבר-הכנסת ארידור מצביע, בצדק, שחמור כאן אלמנט מווייב הבא לידי ביטוי בסעיף 4 - ואני מסכים אתו מבחינה זו שלגבי דידי לא הייתי טאבחן בין הובלה ונשיאה

ס. שמגר:

אלא שכך זה כתוב - הייתי כותב כאן: "הנושא נשק או טוביל נשק ואין בידו..." ולמחוק את ענין ההובלה מסעיף 4, כדי שכל מה שנוגע לנשיאה והובלה יהיה בחוק הפלילי, ולא יהיו לנו שתי מערכות עונשין בפרדות שבוחרים בהן בעלמא. זה לא כל כך מתקבל על הדעת.

ח. צדוק:

נכון שבמערכת הדינים הפנימיים יש לנו סעיפים העוסקים בתחומים חופפים, אבל העבירות שונות. כלומר, יש הגדרה של עבירה פלונית, ויש הגדרה של עבירה אחרת. אם נשאיר במקרה זה האמור בחוק כלי היריה, התוצאה תהיה שיהיו לנו שני סעיפים המנוסחים באותה צורה בשני חוקים שונים, עם עונשים שונים. לכן אני מעדיף שכל החלק העונשי החמור יהיה בחוק החדש ובחוק כלי היריה יישארו רק אותם דברים שאנו חושבים כי הם פחות חמורים ושלגביהם די בעונש היותר קל.

י.ה. קלינגהופר:

אי-אפשר למחוק את סעיף 4 בגלל הצורך ברישוי.

ח. צדוק:

נשיאת נשק בלי רשיון זו עבירה חמורה שנעביר אותה לכאן. נשיאת נשק על-ידי אדם שיש לו רשיון תוך עבירה על איזה תנאי של הרשיון - זאת לא תהיה עבירה במסגרת חוק זה, אלא היא יכולה להישאר במסגרת החוק ההוא.

ניצב יקשנה י. קן-ארי:

כשמוחקים את סעיף 4 זה נשאר במסגרת החוק המוצע.

ס. שמגר:

ההצעה היא להוסיף באן את ההובלה, כלומר לכתוב "הנושא נשק או טוביל נשק ואין

בידו להוכיח..."

י.ה. קלינגהופר:

אין זה טובן טאליו שהובלה זו נשיאה.

ב. הלוי:

ההבדל בין עשה שנות מאסר לבין שבע שנות מאסר אינו כל כך גדול, מה גם שזה רק עונש מקסימלי, ובתו המשפט מפעילים אותו במקרים נדירים. זו רק דירקטיבה לבית המשפט. אם כן, אולי באחד פשוט את כל המקרים: הנושא, מחזיק או טוביל נשק צפוי למאסר עשר שנים. אני מציע להשאיר לבית המשפט את קביעת מידת העונש.

ס. שמגר:

היתה לנו כאן מגמה מסויימת. כפי שהוער בתחילה, בסעיף 66א' לא היתה בהתחלה אבחנה בין החזקה לבין נשיאה, אבל רצינו על-ידי אמירת המחוקק להחזיר לתודעתו של אדם, ראשית: אל תחזיק נשק בלתי חוקי; שנית, אם תחזיק אותו, החזק אותו לפחות כך שלא יהיה בתנועה; נשיאתו חמורה יותר מאשר החזקתו סגור בכד החלב בצר, למשל. אנו רוצים שאנשים לא יחזיקו בכיסם את הנשק.

ח. צדוק:

אני חושב שזה לא טוב אם נאמר דרך החקיקה לציבור ולבית המשפט שעקרונית מתייחסים אנו להחזקה ולנשיאת נשק באותה מידה של חומרה, והעונש הוא ענין לנשיבות של כל החזקה ונשיאה. אנו רוצים לומר לציבור ולבית המשפט שיתייחסו לנשיאת נשק במידת חומרה גדולה יותר.

היו"ר י. גולדשמידט:

הוויכוח האחרון התעורר בעקבות הערת חבר-הכנסת ארידור לטעיף 2 (3), אבל הענין בא על תיקונו על-ידי התיקון שהוצע על-ידי היועץ המשפטי לממשלה.

סעיף 3

ס. שמגר:

זאת הוראת המעבר שממנה אנו מצפים לתשובה. בפסקה (1) מדובר על אלטרנטיבה. אשר ל(2), יש אנשים המחזיקים בנשק קצת מתוך שיגרה, ואמנם זה מסוג הנשק, שלו אדם היה מבקש רשיון להחזיק בו, היה פשרד הפנים נותן לו רשיון, אנו אומרים כאן שעד שהאדם מקבל רשיון, אם אמנם יקבלו, חילב. הוא קודם כל להפקיד את הנשק. גם בתקופה בה דנים במתן הרשיון חייב הנשק להיות מופקד ורק אחרי קבלת הרשיון, אם יקבל אותו, מחזירים לו את הנשק.

מ. שמגר:

לסעיף קטן (ב) - אנו רוצים להגיע למצב שאדם יוכל להניח את החבילה וללכת, שמא יחשוש כי ישאלו אותו מדוע הוא מחזיק בנשק. ב(ג) רצינו להשלים מה שנאמר בפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) לגבי הסמכות לחלט נשק אם נמסר למשטרה. לפי האמור כאן לאחר ההספלה יוחלט אם יעבירו את הנשק לצבא או למשטרה, ואם זה חומר נפץ - להשמיד אותו. בפקודה בדבר מעצר וחיפוש יש רק התייחסות לרכוש הבא למשטרה עקב חקירת עבירה, אבל אין התייחסות לפעולה: מרצון מסוג זה, כשאינן פתיחת תיק, ואת החסר הזה היה צריך למלא על-ידי (ג).

י. ארידור:

אני מציע להגדיל את התקופה מ-15 יום ל-30 יום. עד קבלת החוק, לפני הפרסום מטעם המשטרה שיהיה חוק כזה, אנו רוצים לתת הזדמנות להעברת הנשק למשטרה.

מ. בן-פורת:

גם אני בדעה שיש להאריך את התקופה לחדש ימים. אם אזרח ישראלי נמצא בחוץ-לארץ, האם סעיף זה בניסוחו הנוכחי יעמוד לזכותו אם ירצה למסור את הנשק? הייתי מציע, שאם אדם ירצה בכל זאת להזדהות ולבקש קבלה על הנשק, יפורט כאן שיוכל לקבל קבלה.

מ. שמגר:

אם מישהו ידרוש קבלה, הרי לפי הנוהגים המשטרה תיתן לו אותה. אין זה צריך להיות

בחוק.

מ. בן-פורת:

מי יוודאי שהנשק המוכא יילך אמנם למשטרה? צריך לוודאי שלא יהיה שימוש לרעה בנשק זה. מישהו יכול לבוא ליחידה ולמסור את הנשק. השאלה היא באיזו מידת אחריות יתייחס החייל לעניין זה. איך אפשר להבטיח שנשק זה יגיע לתעודתו, למספן? איני אומר שזה צריך להיות כתוב בחוק. אני רק מבקש לדעת מה הסדרים.

אני תוהה אם לא צריך לתת חסינות לפעולה בתקופה זו. אולי יש לקבוע בחוק חסינות לגבי תקופה זו או פעולה זו של מסירת נשק, כך שהמשטרה לא תוכל להתייחס לעניין מאוחר יותר.

מ. ביבי:

גם אני מציע לקבוע תקופה של חדש ימים, ולגבי אלה הנמצאים בחוץ-לארץ הצעתי היא שתינתן להם תקופה של חדש ימים לאחר שחזרו מחוץ-לארץ, אם היו שם בשעת פרסום החוק.

מ. שמגר:

זה מסוכן מאד.

א. ירון:

אם יבקש מהיועץ המשפטי לא להעמידו למשפט, יש סמכות בנדון.

מ. שמגר:

יש סמכות ליועץ המשפטי לממשלה. זה מסוג הדברים שאולי יקרו באופן מעשי פעם או פעמיים, אבל יפתחו פתח למאה-מאתיים מקרים בלתי רצויים.

י.ה. קלינגהופר:

אם אדם נתפס ביום העיירה אחרי קבלת החוק כשהוא נושא נשק, האם הוא פטור מאחריות מבטיח לו 14 או 15 יום וצריך לתת לו פלילית? הוא יכול לומר שהחוק למצות את האפשרויות לפי החוק.

היו"ר י. גולדשמידט:

הוא נושא באחריות.

י.ה. קלינגהופר:

אני מבין שהוא צריך להיזהר שלא יתפשו אותו תוך 15 יום על מנת שיהנה מהפטור. מה

מצבו כאן?

א. ירון:

הוא כבר לא יוכל למסור את הנשק מרצונו, כי הנשק נמצא בידי השוטרים.

ב. הלוי:

תלוי מה קודם, מסירת הנשק או תפיסתו.

אם נתפס, הוא נושא באחריות רגילה.

ס. שמגר:

י.ה. קלינגהופר:
אשר לחסיון מפני החובה להזדהות, כתוב "בעת המסירה". נניח שבעת המסירה אין שואלים אותו על זהותו, אבל לאחר שהוא עוזב את תחנת המסירה עוקבים אחריו, תופסים אותו כעבור זמן-מה ואומרים לו להזדהות, ויש תקנות שעת-חירום המחייבות אדם לזהות את עצמו. מה מצבו אז?

מה מצבו של האדם כשאינו מוסר את הנשק בעצמו, משום שיש לו, למשל, אלרגיה מכל מגע עם המסטרה, אלא שולח את הנשק באמצעות שליח, וכאשר שואלים את השליח הוא אומר מי שולחו? אם כן, האדם אינו נדרש להזדהות, אבל התביעה יכולה לזהותו בדרך זו, וזה שוב לא יהיה כלול בנוסח זה.

שאלתי הבאה נובעת לחילוט. בשני סעיפים בחוק כלי היריה נקבע - אטנם לגבי מקרים אחרים, כי יש פה הפרדה - שהחפצים יוחרמו לטובת המדינה. מדוע כותבים כאן משהו אחר ומוסרים את הדבר לדיספוזיציה של המסטרה?

ס. שמגר:
העתקנו זאת מהנוסח החדש של חוק שדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש).

י.ה. קלינגהופר:
אבל המטרייה דומה לזו של חוק כלי היריה, ושם צאמר שהדבר יוחזר לטובת המדינה, ולא המסטרה מחליטה בנדון. יש כאן חוסר קואורדינציה.

ח. צדוק:
אני מניח שאיננו רוצים להפוך 15 או 30 יום אלה לתקופה בה ניתן הכל. אנו מדברים על סין חנינה הפועלת מרגע המסירה מרצון, וכל זמן שלא היה אקט של מסירה אין חנינה. אם אדם בא ביום ה-20, למשל - ואני תומך בזה שהתקופה תוגדל ל-30 יום - מה שנפחל לו זו עבירת ההחזקה שהיתה עד יום המסירה, ובעצם אין זה חשוב אם קיבל את הנשק לפני כניסת החוק לתקפו או חמישה ימים לאחר מכן. נדמה לי שזה מחייב שינוי של הרישה. במקום "מי שערב..." היכנס חוק זה לתקפו", שזה אלמנט שאינו חשוב לענין זה, אני חושב שצריך לומר: "מי שתוך 30 יום מיום היכנס חוק זה לתקפו מוסר מרצונו את הנשק, נמחלת לו עבירת ההחזקה עד יום המסירה, או הוא פטור מאחריות פלילית בשל החזקת נשק זה."

ס. שמגר:
אפשר להגיע לכך בצורה פשוטה יותר, בלי לשנות את המבנה - "מי שהחזיק שלא כדין בנשק, לא ישא באחריות פלילית, אם תוך 30 יום..."

ח. צדוק:
ניסוח זה נראה לי.

איני בטוח שמ(1) משתמע באופן ברור כי החלק השני הוא אלטרנטיבה בשביל החייל. יכול להיות שיאמרו כי חייל יוכל למסור את הנשק רק ליחידתו, ואני רוצה שחייל יוכל למסור אותו גם למסטרת ישראל. אני מחשיב זאת בעיקר בגלל האנונימיות שאנו רוצים ב(ב), וסעיף קטן זה אין לו משמעות לגבי מסירת הנשק ליחידה, אלא רק למסטרה. הייתי כותב אחרי "למסטרת ישראל" - "ואם הוא חייל, הוא רשאי גם למסור ליחידתו". כלומר, צריך להבהיר שהמסטרה עומדת לרשות הכל, ולגבי החייל קיימת אלטרנטיבה.

אשר ל(ב), יש כאן לא רק ענין של הזדהות. צריך לדבר על כך שלא צריכים לשאול אותו שאלות בשלב זה.

ס. שמגר:
אפשר לכתוב שאינו חייב להשיב על שאלות שיש בהן כדי לזהותו.

ח. צדוק:
אני מסכים לתיקון זה.

ש. פרידמן:
נסיה זו להקל על אנשים, שהיא נסיה הראויה לציון ולשבח, מזמינה אולי גם מקרים לא נעימים. אחד שאינו חייב להזדהות יכול גם לגבוב נשק אצל שכנו ולהביאו. ראו ויזר מצר שאי-ההתחייבות להזדהות אמלה של מטשיח פליליניח.

ב. הלוי:

אני מהרהר אם לא צריך למחוק בכלל את ענין ההזדהות, כי קשה להגביל את זה. אני רוצה להפנות את תשומת לבכם שהכל חל על החזקת נשק ולא על נשיאת נשק, וכדי למסור את הנשק למשטרה צריך האיש לשאת אותו. אם כן, הוא נשא נשק, מוביל נשק, וזה כבר ענין של עשר שנות מאסר. אולי צריך לנסח את ההוראה בצורה כללית יותר, כפי שאומר חבר-הכנסת צדוק: מי שנמשך 30 יום סיום קבלת החוק מוסר מרצונו נשק למשטרה - ואם הוא חייל הוא יכול למסור אותו גם ליחידתו - יהיה פטור מעונש על העבירה של החזקת נשק. אולם מה שאפשר לשאול אותו - זה מסוכן מאד להגביל. אני זוכר שכאשר בוצע השוד בכנק לאומי בבאר-שבע ונרצח אדם עברו שנתיים עד שזוהו השודדים והרוצחים. זה לא היה רק ענין של נשיאת נשק, אלא גם של זיהוי הרוצח. הלא אנו חותרים לזה ורוצים להקל על המשטרה לתפוס שודדים מזויינים, ולא היית ממליץ לנסח את הסעיף כך שלא תהיה אפשרות לשאול שאלות היכולות להביא לזיהוי אנשים.

היו"ר י. גולדשמידט:

יש מספר הצעות שאנו יכולים לסכם כבר עכשיו. יש הסכמה כללית להגדלת התקופה מ-15 יום ל-30 יום לאחר כניסת החוק לתקפו; כמו כן יש הסכמה למחיקת התנאי "ערב היכנס חוק זה לתקפו".

ח. צדוק:

דומני שיש גם הסכמה להבהיר כי החייל יכול להחזיר את הנשק לתחנת המשטרה או ליחידתו.

ט. שמגר:

גם היום זה כך.

היו"ר י. גולדשמידט:

אבל זה לא ברור מהחוק. גם להבהרה זו אין התנגדות. באשר להערות הנוספות כמו זו של חברי הכנסת צדוק והלוי, נמשיך לדון בכך בחלק מהשיבה ביום רביעי.

הישיבה נבעלה בשעה 11.10.